

Tobias

phariseoꝝ displicere iudicio. et episcopo
rum iustionibꝫ deservire insiti vt potui
Et qꝫ vicina est chaldeoꝝ lingua sermo
ni hebraico vtriusqꝫ lingue peritissimū lo
quacē reperies: vnius diei laboꝝe arripui
et quicqꝫ ille mihi hebraicis verbis ex
pressit hoc ego accito notario sermonibꝫ
latinis exposui. Orationibꝫ vꝫis merce
dem huiꝫ opibꝫ pensato cū gratū vobis
vidicero me quod iubere estis dignati:
compleffe.

Explicit prologus in librū Tobias.
Incipit liber Tobias Capituluꝫ I

Tobias ex
tribu et ciuitate ne
ptalim q̄ est in su
perioribꝫ galilee su
pra nason. post viā
q̄ ducit ad occidentē
in sinistro hñs ciui
tate septet. cū captꝫ esset in diebꝫ salma
nasar regis assyꝫoꝝ. in captiuitate tñ po
fitus viāxerit: nō deseruit ita vt oīa q̄
hñe poterat q̄ idie cōcaptiuis fratribꝫ q̄
erāt ex eiꝫ genere impartiret. Cūqꝫ esset
iunior oībꝫ i tribu neptali. nihil tñ pue
rile gessit in ope. Deniqꝫ cū irēt oēs ad
vitulos aureos q̄s hierolwā fecerat rex
israel. hic solus fugiebat cōsoꝝtiū oīm.
et pgebat ad hierlm ad templū dñi ⁊ ibi
adorabat dñm deū israel. oīa primitiua
sua ⁊ decimas suas fideliter offerēs. ita
vt in tercio anno p̄selitis ⁊ aduenis mi
ni fra: ret oēm decima ionē. Nec ⁊ hiꝫ si
milia fm legē dei puerulus obseruabat
Cū dō factꝫ fuisset vir: accepit vxorē an
nam de tribu sua: genuitqꝫ ex ea filiū no
men suū imponēs ei. quē ab infantia ti
mere deū docuit ⁊ abstinere ab oī pctō.
Igit dū p captiuitatē deuenissꝫ cū vxo
re sua ⁊ filio in ciuitatē ninīuē cū oī tri
bu sua. ⁊ cū oēs ederēt ex cibis gentiliū
iste custodiuit aiām suā et nūqꝫ cōtami
natus est in escis eoꝝ. Et qm̄ memoꝝ fu
it dñi in toto corde suo. dedit illi deꝫ gra

tiam in cōspectu salmanasar regis et de
dit illi ptateꝫ q̄cūqꝫ vellet ire hñs liber
tate q̄cūqꝫ facere voluisset. Pergebat ei
p oēs q̄ erāt in captiuitate: et monita sa
lutis dabit eis. Cū autē venisset in rages
ciuitatē medoꝝ. et ex his q̄bus honora
tus fuerat a rege habuisset decē talenta
argenti. ⁊ cū in mltā turba generis sui
gabelū egentē videret qui erat ex tribu
cuius: sub cyrographo dedit illi memoꝝa
tum pondus argēti. Post multuz vero
tpis mortuo salmanasar rege. cū regna
ret sennacherib filius eius. p eo. et filios
israel exosos haberet in p̄spectu suo tobi
as quotidie pgebat p oēm cognationē
suā. et cōsolabatur eos: diuidebatqꝫ vni
cuiqꝫ put poterat de facultatibus suis.
Esurientes alebat nudisqꝫ vestimēta p
bebat. et mortuos atqꝫ occisus sepul: urā
sollicitꝫ exhibebat. Deniqꝫ cū reuersus
esset rex sennacherib fugiēs a iudea: pla
gam quā circa eū fecerat deꝫ ppter blas
phemiā suā. et iratꝫ multos occideret ex
filijs israel: tobias sepeliebat corpora eo
rū. At vbi nunciatū est regi: iussit eū oc
cidi. et tulit oēm substantiā eius. Tobias
as vero cū filio suo ⁊ cū vxore fugiēs nu
dus latuit. qꝫ multi diligebāt eū. Post
dies vero q̄dragintaquinqꝫ occiderūt re
gem filij ipius. Et reuersus est tobias
in domū suā omni qꝫ facultas eius re
stituta est ei.

Post hec vero cū essꝫ dies festus
dñi ⁊ factū essꝫ prandiū bonū in
domo Tobias: dixit filio suo. Cla
de et adduc aliquos de tribu nostra ti
mētes deū. vt epulent nobiscū. Cūqꝫ
abisset reuersus nūcianit eivnū ex filijs
israel iugulatū iacere i platea. Stratim
qꝫ exiliens de accubitu suo. r̄. in quens
prandiuꝫ ieiunus puenit ad corpus tol
lensqꝫ illud portauit ad domū suā ocul
ter vt dum sol occubuisset caute sepeli
ret eū. Cūqꝫ occultasset corpus. mandu
cauit panē cum luctu ⁊ tremore memo
rās illū sermonē quē dixit dñs pamos
p̄phetam. Dies festi vestri cōuerrentur
in lamētationē et luctū. Cū vero sol oc
dd iij

enbuisset: abijt et sepeluit eum. Argue-
bant autē eum omnes primi eius dicē-
tes. Jam hui⁹ rei causa interfici iustus
es. et vix effugisti mortis imperiū et ite-
rum sepelis mortuos. **S** Tobias plus
timens deum q̄ regē rapiebat corpora
occisoz ⁊ occultabat in domo sua et me-
dijs noctib⁹ sepeliebat ea. **C**ōtigit autē
vt quadā die fatigatus a sepultura veni-
ens domū iactasset se iuxta parietē ⁊ ob-
dormisset et ex nido hyrundinū dormiē-
ti illi: calida stercoza inciderent sup ocu-
los eius: fieretq; cecus. **H**anc autē ten-
tationē ideo pmisit dñs euenire illi: vt
posteris daretur exemplum patiētie ei⁹
sicut et sancti iob. **N**am cum ab infan-
tia sua semper deum timuerit ⁊ manda-
ta eius custodieret. non est contristatus
cōtra deum q̄ plaga cecitatis eueniret
ei. sed immobilis in dei timore pmāsit:
agens gratias omnib⁹ diebus vite sue.
Nam sicut beato iob insultabant reges
ita isti parētes et cognati eius iridebāt
vitā eius dicētes. **U**bi est spes tua pro
qua elemosynas ⁊ sepulturas faciebas.
Tobias vō increpabat eos dicēs. **N**olite
ita loqui: qm̄ filij sanctorū sum⁹. ⁊ vitā il-
lam expectamus. quā deus datur⁹ ē his
qui fidē suā nūq; mutāt ab eo. **A**nnax-
ro vxoz eius ibat ad opus tertrinū quo-
tidie. et de labore manū suarū victum
quē cōsequi potuisset deferebat. **U**n̄ fa-
ctum est: vt bedū caprarū acciprēs: detu-
lisset domi. **C**uius cū vocē balantis vir
eius audisset dixit. **V**idete ne forte fur-
tius sit. **R**edдите eū dñis suis qz nō li-
cet nobis aut edere ex furto aliquid aut
cōtingere. **A**d hęc vxoz eius irata rñdit.
Manifeste vana facta ē spes tua. et ele-
mosyne tue mō apparuerunt. **A**tq; his
et alijs huiuscemodi vobis exprobrabat
ei.

III
Tunc tobias ingemuit et cepit
orare cū lachrymis: dicēs. **I**u-
stus es dñe. et oīa iudicia tua ve-
ra sunt. ⁊ omnes vie tue misericordia ⁊
veritas et iudiciū. **E**t nunc dñe memor
esto mei: et ne vindictā sumas de pecca-

tis meis: neq; reminiscaris delicta mea
vel parentū meoz. **Q**m̄ nō obediim⁹
pceptis tuis. ideo traditi sum⁹ in dire-
ptionē ⁊ captiuitatē ⁊ mortē ⁊ in fabulā
et in improperiū oib⁹ natōnib⁹ in q̄bus
dispersisti nos. **E**t nūc vñe magna iudi-
cia tua: qz nō egimus sm̄ pcepta tua. et
nō ambulauim⁹ sinceriter coraz te. **E**t
nunc domine sm̄ voluntatē tuā fac me-
cum. et p̄cipe in pace recipi spiritū meū
Expedit enī mihi mori magis q̄ vivere
Eadē itaq; die cōtigit vt sara filia rague-
lis in rages ciuitate medoz. et ipa audi-
ret improperiū ab vna ex ancillis patris
sui: qm̄ tradita fuerat septē viris: et de-
monū nomie asmodeus occiderat eos
mor vt ingressi fuissent ad eam. **E**rgo
cum p culpa sua increparet puellam. re-
spondit ei dicēs. **A**mplius ex te non vi-
deamus filium aut filiam sup terrā: in-
terfectrix viroz tuoz. **N**unq; ⁊ occidere
me vis sicut etiā occidisti septē viros?
Ad hāc vocē perrexit in supius cubiculū
domus sue. et tribus dieb⁹ et trib⁹ nocti-
bus nō māducauit neq; bibit: sed in ora-
tione p̄sistens cū lachrymis teprecabāt
deum vt ab isto improperio liberaret eā
Factum est autē die tertia dum cōpleret
orationē: benedicens deū dixit. **B**enedi-
ctum est nomē tuū deus patrū nostroz
qui cū irat⁹ fueris: misericordiā facies.
et in tpe tribulatōnis peccata dimittis
his qui inuocāt te. **A**d te dñe faciē meā
cōuerto: ad te oculos meos erigo. **P**e-
to dñe vt de vinculo improperij huius
absoluas me: aut certe desup terrā eri-
pias me. **T**u scis dñe quia nūq; cōcupi-
ui virū. ⁊ mundā seruauī aiām meā ab
oī p̄cupiscētia. **N**unq; cū ludentib⁹ mi-
scui me: neq; cū his q̄ in leuitate ambu-
lant p̄cipe me p̄bui. **V**irū autē cum ti-
more tuo nō cū libidine mea cōsensī su-
scipere. **E**t aut ego indigna fui illis aut
illi forsitan mihi nō fuerūt digni: qz for-
sitan viro ali⁹ p̄seruasti me. **N**ō est enim
in hoīs p̄tate p̄siliū tuū. **H**oc autē p̄ cer-
to h⁹ oīs q̄ colit te: qz vita ei⁹ si in p̄batō-
ne fuerit coronabitur: si autē in tribula-

Tobias

tione fuerit: liberabit. et si in corruptioe fuerit: ad misericordiam tuam venire licebit. **N**on enim delectar in perditionibus nostris quia post tempestatem tranquillam facis. et post lachrymationem et fletum exultationem infundis. Sic nomen tuum deus israel benedictum in secula. In illo tempore exaudite sunt preces ambrosii in conspectu glorie summi dei: et missus est angelus domini sanctus raphael ut curaret eos ambrosios quorum pro tempore sunt orationes in conspectu domini recitate.

III
Igitur cum tobias putaret orationem suam exaudiri ut mori potuisset vocavit ad se tobiam filium suum: dixitque ei. Audi fili mi verba oris mei: et ea in corde tuo quasi fundamentum construe. Cum acceperit deus animam meam corpus meum sepeli. et honorem habebis matri tue omnibus diebus vite eius. Demor enim esse debes: quia et quanta picula passa sit propter te in utero suo. Cum autem et ipsa compleverit tempus vite sue: sepelias eam circa me. **IV**
Bus autem diebus vite tue in mente habeto deum: et caue ne aliquando peccato consentias et pretermittas precepta dei nostri. Et substantia tua fac elemosinam. et noli auertere faciem tuam ab illo paupere. ita enim fiet: ut nec a te auertat facies domini. Quomodo poteris ita esto misericors. Si multum tibi fuerit abundanter tribue: si exiguum tibi fuerit: etiam exiguum libenter impartiri stude. Premiū eius tibi thesaurizas in die necessitatis. quoniam elemosina ab omni peccato et a morte liberat. et non patietur gratia ire in tenebras. Fiducia magna erit coram summo deo elemosina omnibus facientibus eam. Attende tibi fili mi ab omni fornicatione. et propter uxorem tuam nunquam patiaris crimine scire. Supbia nunquam in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas. In ipsa enim initium sumpsit omnis perditio. Quicquid tibi aliquid operatus fuerit. statim ei mercedem restitue. et merces mercenarius tui apud te omnino non remaneat. Quod ab alio oderis fieri tibi: vide ne tu aliquando alteri facias. Panem tuum cum esurientibus et egenibus comede: et de vestimentis tuis nudos tege. Panem tuum et vinum tuum super sepulchrum

iam iusti constitue. et noli ex eis manducare et bibere cum peccatoribus. Consilium semper a sapiente perquire. **Omni** tempore benedic deum. et pete ab eo ut vias tuas dirigat. et omnia consilia tua in ipso permanent. **I**ndico etiam tibi fili mi dedisse me decem talenta argenti dum infantulus esses gabelo in rages civitate medorum. et cyrographum eius apud me habeo. **E**t ideo perquire quomodo ad eum pervenias. et recipias ab eo supra memoratum pondus argenti et restituas ei cyrographum suum. **N**oli timere fili mi: pauperem quidem vitam gerimus: sed multa bona habebimus si timuerimus deum. et recesserimus ab omni peccato et fecerimus bene.

V
Tunc respondit tobias patri suo: et dixit. Omnia quecumque precepsi mihi: faciam pater. **Q**uod autem pecuniam hanc inquiram ignoro. Ille me nescit: et ego eum ignoro. **Q**uod si ignum dabo ei. **S**ed neque via per quam pergat illuc: aliquando cognovi. **T**unc pater suus respondit illi et dixit. Cyrographum quidem illius apud me habeo quod dum illi ostenderis statim restituet. **S**ed perge nunc et inquire tibi aliquem fidelem virum. qui eat tecum salua mercede sua dum adhuc vivo: ut recipies eam. **T**unc egressus tobias invenit iuvenem splendidum stantem precinctum: et quasi paratum ad ambulandum. **E**t ignorans quod angelus dei esset salutavit eum: et dixit. **U**nde te habemus bone iuvenis. **A**t ille respondit. **E**t filius israel. **E**t tobias dixit ei. **N**osti viam quam ducit in regionem medorum. **C**ui respondit. **N**oui et omnia itinera eius frequenter ambulavi. et mansi apud gabelum fratrem nostrum qui moratur in rages civitate medorum quam posita est in monte egbatbanis. **C**ui tobias ait. **S**ustine me obsecro donec hec ipsa nuncie patri meo. **T**unc ingressus tobias indicavit universa hec patri suo. **S**uper quam ammirat pater rogavit ut introiret ad eum. **I**ngressus itaque salutavit eum: et dixit. **G**audium tibi fit semper. **E**t ait tobias. **Q**uale gaudium mihi erit qui in tenebris fideo: et lumen celi non video. **C**ui ait iu-

uenis. Forti aīo esto: in proximo est vt a deo cureris. Dixit itaq; illi tobiās. Nū quid poteris pducere filiū meū ad gabelū in rages ciuitatē medoz. 7 cū redieris restituā tibi mercedē tuā. Et dixit ei angelus. Ego ducā 7 reducā eū ad te. Cui tobiās rñdit. Rogo te. Indica mihi de q̄ domo: aut de qua tribu es tu? Cui raphael angelus dixit. Genus q̄ris mercennarij an ipm mercennariū qui cū filio tuo eat? S; ne forte sollicitū te redam. ego sum aqarias: ananie magni filius. Et tobiās rñdit. Ex magno genere es tu. Sed peto ne irascaris q̄ uoluerim cognoscere genus tuū. Dixit autē illi angelus. Ego sanū ducā et sanū tibi reducā filiū tuum. Rñdens autē tobiās ait. Bene ambuletis. et sit dñs in itinere v̄ro. 7 angelus ei? amitef cobiscū. Tūc patris oib; q̄ erāt in via portāda fecit tobiās vale p̄i suo 7 matri sue. 7 ambulauerūt ambo filij. Cūq; p̄fecti essent: cepit m̄ ei? flere 7 dicere. Baculū senectutis n̄te tulisti 7 trāsmisisti a nobis. Nunq̄ fuisset ipa pecunia. p̄ q̄ misisti eū. Sufficiebat nob; paupertas n̄ra vt diuitias p̄putarem; hoc q̄ videbam? filiū n̄m. Dixitq; ei tobiās. Noli flere. Salu? p̄ueit fili? n̄. et salu? reuertef ad nos: 7 oculi tui videbūt illū. Credo enī q̄ angel? dixit n̄ comitef ei. et bñ disponet oīa. q̄ circa eū gerunt: ita vt cū gaudio reuertaf ad nos. Ad hāc vocē cessauit mater eius flere: et tacuit.

VI
Profect? est autē tobiās: 7 canis p̄secut? est eū. et mā sit p̄ma māfione iuxta fluiū tygris. Et eruit vt lauaret pedes suos. et ecce piscis immanis exiuit ad deuorandū eū. Quē expauescens tobiās: clamauit voce magna: dicēs. Dñe inuadit me. Et dixit ei angel?. Apprehēde brāchiā eius. 7 trahē eū ad te. Qd cū fecisset attraxit eū i siccū 7 palpitare cepit an pedes eius. Tūc dixit ei angelus. Crētera hunc piscē. et corlei? et fel 7 iecoz reponē tibi. Sūt enī hec necessaria ad medicamenta vtiliter. Qd cū fecisset assauit carnes ei? et secū

sustulerūt in via: cetera salierūt q̄ sufficerēt eis. q̄sq; puenirēt i rages ciuitatē medoz. Tūc interrogauit tobiās angelū 7 dixit ei. obsecro te aqaria frater vt dicas mihi qd remediū habebūt ista q̄ de pisce fuare iussisti. Et rñdēs angel? dixit ei. Cordis ei? p̄ticulā si sup cartones ponas sum? eius extricat oē gen? demonioz siue a viro siue a muliere: ita vt plura nō accedat ad eos. Et fel valet ad vnguendos oculos in qb; fuerit albugo: et sanabūt. Et dixit ei tobiās. Ubi vis vt maneam? Rñdēsq; angel? ait. Est hic raguel noīe vir p̄pinqu? de tribu tua. et hic h; filia noīe sarā: h; neq; masculū neq; feminā vllā h; aliā p̄ter eā. Tibi debet oīs substātia ei?. et oportz eā te accipere cōiugē. Pete q̄ eā a p̄e ei?. et dabit tibi eā in vxozē. Tūc rñdit tobiās et dixit. Audio qz tradita ē septē viris 7 mortui sūt. h; et b̄ audiui: qz demoniū occidit illos. Timeo q̄ ne forte 7 mihi hec eueniat et cū sim vnic? parētib; meis. deponā senectutē illoz cū tristitia ad iseros. Tūc angel? raphael dixit ei. Audi me 7 oīdā tibi. q̄ sunt quib; p̄ualere pōt demoniū. Hi nāq; qui iugū ita suscipiūt vt deū a se et a sua mente excutiāt. et sue libidini ita vacent sicut equ? et mulus quib; nō est intellect?: h; potestātē demonioz sup eos. Tu autē cū accepis eā ingressus cubiculū p̄ tres dies p̄tinēs esto ab ea 7 nihil aliud nisi orōib; vacabis cum ea. Ipa autē nocte. incēso iecore piscis fugabit demoniū. Secūda vero nocte i copulatione sanctorz p̄iarchaz admitter. Tercia autē nocte bñdictōz p̄leq̄ris: vt filij ex vobis p̄creent incolu mes. Trāfacta autē tertia nocte accipies virginē cū timore dñi amore filioz magisq; libidinis duci? vt in semine abrae benedictionē in filijs consequaris.

VII
Ingressi sunt autē ad raguelm et suscepit eos raguel cum gaudio. Intuensq; tobiām raguel dixit anne vxori sue q̄ similis est iuuenis iste p̄sobano meo. Et cū hec dixisset ait. An estis iuuenes fratres nostri. Ac

Tobias

illi dixit. Ex tribu neptalim sumus et
captiuitate nimie. Dixitque illis raguel
Postis tobiam fratrem meum. Qui dixerunt.
Nouimus. Cumque multa bona loqueretur de eo.
Dixit angelus ad raguel. Tobias de quo in
terrogas prout isus est. Et misit se raguel
cum lachrymis osculatus est eum. et plorans super
collum eius dixit. Benedictio sit tibi fili mi
quod boni et optimi viri filii es. Et Anna uxor
eius et Sara ipsorum filia lachrymate sunt. Post
quam autem locuti sunt: precepit raguel occidi a-
rietes et parari diuini. Cumque horretet
eos discubere ad prandium tobias dixit.
Dic ego hodie non manducabo neque bibam:
nisi prius petitionem meam confirmes. et pro-
mittas mihi dare saram filiam tuam. Quo
audito seruo raguel exauit scies quod eue-
nerit illis septem uiris qui ingressi sunt ad
eam. et timere cepit: ne forte et huic filio co-
tingeret. Et cum nutaret et non daret petere
ei ullum risum: dixit ei angelus. Noli time-
re dare eam isti: quoniam huic timere deum debet
pater filia tua. Propterea alii non potuit
habere illam. Tunc dixit raguel. Non dubito quod
deus precor lachrymas meas in conspectu suo
admisericordiam. Et credo quoniam ideo fecit uos ve-
nire ad me. ut et ista coniungeret cognati-
oni sue: secundum legem moysi. Et nunc noli du-
bitare gerere: quod tibi eam tradam. Et apprehen-
dens dexteram filie sue: dextere tobie tra-
didit dicens. Deus abraam. et deus isaac. et deus
iacob uobiscum sit et ipse coniungat uos impleat
que benedictiones suas in uobis. Et accepta cartha
fecerit scriptos coniugij. Et post hec epu-
lari sunt benedicentes deum. Vocauitque ragu-
el ad se annam uxorem suam. et precepit ei ut pre-
pararet alterum cubiculum. Et introduxit il-
lic saram filiam suam lachrymata est. Dixitque
ei. Forti animo esto filia mea. dominus celi det ti-
bi gaudium pro tedio quod precessa es. **VIII**

Postquam vero cenauerunt introdu-
xerunt iuuenem ad eam. Recordatus
itaque tobias sermonum angeli. pro-
tulit de cassidili suo partem iecoris posuitque
eam super carbones uiuos. Tunc raphael an-
gelus apprehendit demonium et reliquit
illud in deserto superioris egypti. Tunc
horretatus est uirgines tobias: dixitque ei.

Sara erurge et deprecemur deum hodie et
cras et secundum cras: quia his tribus nocti-
bus deo iungimur: tertia autem transacta
nocte. in domino erimus coniugio. Filij quippe
sanctorum sumus et non possumus ita coniungi
sicut gentes que ignorant deum. Surgentes
autem pariter inuicem orabatur ambo simul
ut sanitas daretur eis. Dixitque tobias. Do-
mine deus patrum nostrorum: benedicant te ces-
li terre mareque et fontes et flumina et omnes
creature tue que in eis sunt. Tu fecisti adam
de limo terre: dedistique ei adiutorium eum.
Et nunc domine tu scis quia non luxurie causa
accipio sororem meam coniugem: sed sola posteri-
tatis dilectione in qua benedicat nomen
tuum in secula seculorum. Dixit itaque sara.
Misere nobis domine. misere nobis. et
conuenerimus ambo pariter sani. Et fa-
ctum est circa pullos cantum accersiri ius-
sit raguel seruos suos et abierunt cum eo
pariter: ut foderent sepulcrum. Dicebant
enim ne simili modo euenerit ei. quo et cete-
ris alijs septem uiris qui sunt ingressi ad eam
Cumque parasset fossam: reuersus raguel
ad uxorem suam dixit ei. Mitte unam ex ancil-
lis tuis et videat si mortuus est: ut sepe-
liam eum antequam illucescat. At illa misit unam
ex ancillis suis. Que ingressa cubiculum
repperit eos saluos et incolumes: secum
pariter dormientes. Et reuersa nuncia-
uit bonum nuntium. Et benedixerunt do-
minum raguel uidelicet et anna uxor eius
Et dixerunt. Benedicimus te domine de-
us israel. quia non corrigis nobis quemad-
modum putabamus. Fecisti enim no-
biscum misericordiam tuam et exclusisti a
nobis inimicum persequentem nos. Mis-
ertus es autem duobus uirginibus. Fac eos
domine plenius benedicere te. et sacrificium
laudis tue et sue sanitatis offerre: ut co-
gnoscat uniuersitas gentium. quia tu es
deus solus in uniuersa terra. Statimque
precepit seruis suis raguel ut repletum ter-
ra fossam quam fecerant: priusquam elucesce-
ret. Uxor autem sue dixit ut instrueret con-
iugium. et pararet omnia que in cibis erant iter
agentibus necessaria. Quasque pingues
uaccas et quattuor arietes occidi fecit.

et parari epulas oibz vicinis suis. cunctis
qz amicis. Et adiurauit raguel tobiam: vt
duas hebdomadas moraret apud eum.
De oibz aut q possidebat raguel dimidi
am pte dedit tobie. et fecit hac scripturam
vt ps dimidia q superat. post obitu eoz
tobie dno deueniret.

CIX
Tunc vocauit angelus tobiam ad
se: que quide hoiez existimabat
dixitq ei. Agartha frater peto vt
auscultet vba mea. Si meipm tradat
tibi seruū: nō ero indignus puidetie tue. Tū
obsecro te vt assumas tibi aīalia siue ser
uitia. et vadas ad gabelū in rages ciuita
tē medoz. reddasq ei cyrographū suū
et recipias ab eo pecuniā et roges eū ve
nire ad nuptias meas. Scis ei ipe qm
numerat pater meus dies. et si tardaue
ro vna die plus tristat aīa eius. Et cer
te vides quō adiurauit me raguel. cuius
adiuramentū spernere nō possum. Tūc
raphael assumēs qttuoz ex seruis rague
lis et duos camelos. ī rages ciuitatē me
doz p̄xit. et inueniēs gabelū dedit ei cy
rographū suū et recepit oēs pecuniā. In
dicauitq ei de tobiam filio tobie oīa q ge
sta sūt. fecitq eū secū venire ad nuptias.
Cūq ingressus esset domū raguel inue
nit tobiam discubentē et eriliēs osculati sūt
se inuicē. Et fleuit gabelus bñdixitq deū
et dixit. Bñdicat te deus israel: qz fili es opti
mi viri et iusti et timētis deū. et elemosy
nas facies. Et dicat bñdictio sup vxorē
tuā. et sup parētes vros et videatis fili
os vros. et filios filioz vroz vsq in ter
ciā et qrtā generatōz. et sit semē vrm bñ
dictū a deo israel q regnat ī secula seculoz.
Cūq oēs dixissent amen: accesserūt ad
cōuiuū. Sed cū timore dñi nuptiarū
cōuiuū exercebant.

CX
Cum vero moras faceret tobias
causa nuptiarū. sollicitus erat pa
ter ei? tobias dicēs. Putas qre
morat filius meus. aut qre detentus est
ibi. Putas ne gabelus mortuus est et ne
mo reddit illi pecuniā. Cepit aut cōtri
star i nimis ipe et anna vxor ei? cū eo et ce
perūt ambo simul flere: eo q die statuto

minime reuenteretur filius eoz ad eos.
Flebat igit mē ei? irremediabilibus la
chrymis atq dicebat. Deu me fili mi vt
qd te mi sim? pegrinari. lumē octoz nro
rū baculū senectutis nre: solaciū vite no
stre spē posteritat' nre. Dia fil' in te vno
hñtes: te nō debuim? dimittere a nobis
Cui dicebat tobias. Face et noli turbari
san? est fili? nre: satis fidelis ē vir ille cū
q mi sim? eū. Illa aut nullo mō cōsola
ri poterat: sed qridie enliēs circumspicie
bat. et circumibat vias oēs pqs spes re
meandi videbat vt pcul videret eū si fie
ri posset: venientē. At vō raguel. dicebat
ad generū suū. Mane hic et ego mittam
nunciū salutis de te ad tobiam patrē tuū.
Cui tobias ait. Ego noui qz pater me
us et mater mea modo dies cōputāt et
cruciat spiritus eoz in ipis. Cūq verbis
multis rogaret raguel tobiam. et ille eum
nulla rōne vellet audire: tradidit ei sarā
et dimidiā partem omnis substātie sue
in pueris. in puellis. in pecudibus. in ca
melis. et in vaccis. et pecunia multa et
saluum atq gaudētē dimisit eum a se
dicēs. Angelus dñi sanctus sit in itinere
vestro. perducatq vos incolumes et in
ueniat is oīa recte circa parētes vestros.
et videant oculi mei filios vestros prin
qz moziar. Et apprehēdētes parentes
filiam suā. osculati sunt eā et dimiserūt
ire. monentes eā honozare soceros. dili
gere maritū: regere familiā. gubernare
domum. et seipsam irreprensibilez ex
hibere.

CXI
Cūq reuenterent: puenēt ad
charrā q est in medio itinere cō
tra niuien vndecimo die. Dix
itq angelus. Tobias frater: scis quē ad
modū reliquisti prēz tuū. Si placet ita
qz tibi pcedam? et lentu gradu insequā
tur iter nostrū familie fil' cū cōiuge tua
et cū aīalibz. Cūq hoc placuisset vt irēt
dixit raphael ad tobiam. Tolle tecū ex fel
le piscis: erit enī necessariū. Tulit itaq
tobias ex felle illo et abierūt. Anna autē
sedebat secus viā quotidie in supercilio
montis. vnde respicere poterat de lon

Tobias

ginguo. Et dum ex eodē loco specularē tur aduentū eius. vidit a lōge. et ilico cognouit venientē filiū suū: currēsq; nunciāuit viro suo: dicēs. Ecce veit fili' tu'. Dixitq; raphael ad tobiā. At vbi introieris domū tuā statim adora dñm deū tuū. et grās agēs ei. accede ad patrē tuū et osculare eū. Stratiq; lini sup oculos ei' ex felle isto piscis. qd portat tecū. Scias enī qm̄ mor aperient oculi ei'. et videbit pater tuus lumē celi. et i aspectu tuo gaudebit. Tūc p̄currat canis q̄ simul fuerat in via. et q̄si nunci' adueniēs blā dimēto sue caude gaudebat. Et exurgēs cecus pater. cepit offendēs pedib; currere. et data manu puero occurrit in jobuiā filio suo. Et suscipiēs osculat' est eū cū vxore sua: et ceperūt flere p̄ gaudio. Cū q; adorassent deū et gratias egissent p̄ se derūt. Tūc sumēs tobiās de felle piscis liniuit oculos patri suo. Et sustinuit q̄si dimidiā fere horā. et cepit albugo ex oculis eius quasi mēbrana oui egredi. Qd̄ apprehendēs tobiās traxit ab oculis ei' statimq; visum recepit. Et glorificabāt deū ip̄e videlicet et vxor eius et oēs qui sciebant eū. dicebatq; tobiās. Benedico te dñe deus israel q̄ tu castigasti me et tu saluasti me. Et ecce ego video tobiā filium meū. Ingressa est etiā post septē dies sara vxor filij ei' et oīs familia et pecora sana et cameli et pecunia multa vxoris: et illa pecunia quā recepat a gabelo. Et narravit pentib; suis oīa bñficia dei q̄ fecisset circa eū p̄ hōiem q̄ eū duxerat. Venētoq; achior et nabath sobrini tobie. gaudētes ad tobiā: et gratulātes ei de oib; bonis q̄ circa illū onderat de'. Et p̄ septē dies epulātes oēs cū gaudio magno gauisi sunt.

XII

Tunc vocauit ad se tobiās filius suū: dixitq; ei. Quid possumus dare viro isto sancto q̄ veit tecū. Rñdens tobiās: dixit patri suo. Pater quā mercedē dabimus ei: aut qd̄ dignū poterit esse bñficijs eius. Ne dunt et reduxit sanū: pecuniā a gabelo ip̄se recepit vxorē ip̄e me h̄fe fecit et demoniū ab ea

ip̄e cōpescuit. gaudiū pentib; ei' fecit: me ip̄m a deuoratōe piscis eripuit. te q̄q; videre fecit lumē celi. et bonis oib; p̄ eum repleti sum'. Quid illi adhuc poterim' dignū dare? Sed peto te pater mi vt roges eū si forte dignabit medietatē de oibus q̄ allata sunt sibi assumere. Et vocantes eū pater. s. et filius. tulerūt eū in partē. et rogare ceperūt vt dignaret' dimidiā partē oīm q̄ attulerāt: acceptā habere. Tūc dixit eis occulte. Bñdicite deū celi et corā oib; viuētib; p̄stemini ei: qz fecit vobiscū mīa: suā. Etenī facim regis abscondere tr nū est: opa autē dei reuelare et p̄sterito notificū est. Bona est orō cū ieiunio et elemosyna. magis q̄ t̄xfavros auri recōdere. qm̄ elemosyna a morte liberat: et ip̄a est q̄ purgat pctā et facit inuenire vitam eternā. Qui autē faciūt pctm̄ et iniqtatē: hostes sūt aīe sue. Manifesto q̄ vob veritatē. et nō abscondā a vobis occultū sermonē. Qñ orabas cū lachrymis et sepeliebas mortuos. et vere linq̄bas prandū tuū et mortuos abscondabas p̄ diē i domo tua et nocte sepeliebas eos ego obtuli orōz tuā dño. Et qz accept' eras deo necesse fuit vt tēptatio p̄baret te. Et nūc misit me dñs vt curarē te: et sarā vxorē filij tui a demonio liberarē. Ego enī sum raphael angel': vnus ex septē q̄ astamus ante dñm. Cūq; hec audissent turbati sunt. et tremētes ceciderūt sup terrā in faciē suā. Dixitq; eis angel'. Pax vob. Nolite timere. Etenī cū essez vobiscū p̄ voluntatē d̄erā: ip̄m bñdicite et cātate illi: vidabar quidē vobiscū māducare et bibere: sed ego cilv inuisibili et potu qui ab hōib; videri nō p̄t: vtor. Temp' ē ergo vt reuertar ad eū q̄ me misit. vos autē benedicite deū. et narrate omnia mirabilia eius. Et cū hec dixisset ab aspectu eoz ablatu est. et vltra eum videre nō potuēt. Tūc p̄strati per horas tres in faciē: benedixerūt deū. Et exurgentes. narrauerūt omnia mirabilia eius.

XIII

Perrens autē tobiās senior ois suū: benedixit dominuz et dixit.

Magnus es dñe in eternū. 7 in oīa secula regnū tuū. qm̄ tu flagellas et saluas. deducis ad inferos 7 reducis. 7 nō est q̄ effugiat manu; tuā. **C**ōfitemi dño filij isrl. et in p̄spectu gentiū laudate eū: qm̄ iō disp̄sit vos inter gentes q̄ ignorāt eū vt vos enarretis mirabilia ei. 7 faciatis scire eos qz nō est ali' d' oīp̄rēs p̄ter eū. **I**p̄e castigauit nos p̄ iniquitates n̄as. et ip̄e saluabit nos p̄ misericordiā suā. **A**spicite ḡ q̄ fecit nobiscū. 7 cū timore et tremore p̄fitemini illi. regēq; seculorū ex altate in opib; v̄ris. **E**go aut̄ in terra captiuitatis mee p̄fitebor illi: qm̄ ostendit maiestātē suā in gentē peccatricē. **C**ōuertimini itaq; peccatores. 7 facite iusticiā corā dño: credētes qd̄ faciat vobiscū misericordiā suā. **E**go aut̄ 7 aīa mea in eo letabimur. **B**ndicite dño oēs electi ei: agite dies leticie 7 p̄fitemini illi. **H**ierlm̄ ciuitas dei. castigauit te dñs in opib; manū tuarū. **C**ōfiterere dño in bonis tuis. 7 bndic̄ deū seculorū. vt reedificet in te tabernaculū suū. 7 reuocet ad te oēs captiuos 7 gaudeas in oīa secula seculorū. **L**uce splēdida gaudebis. 7 oēs fines t̄re adorabūt te. **N**atōes ex longinq; ad te venient 7 mūera deferētes adorabūt ī te dominū. 7 terrā tuā ī sanctificatōz habebūt. **N**omē ei magnū inuocabūt ī te. **M**aledicti erūt q̄ p̄tēpserint tē 7 p̄denati erūt oēs q̄ blasphemauerūt te. bndictiq; erūt q̄ edificauerūt te. **T**u aut̄ letaberis ī filiis tuis: qm̄ oēs bndicent 7 cōgregabūt ad dñm. **B**eati oēs q̄ diligūt te. 7 q̄ gaudēt sup̄ pace tua. **A**īa mea bndic̄ dñm. qm̄ liberauit hierlm̄ ciuitatē suā a cunctis tribulatōib; ei' dñs de' n̄r. **B**eat' ero si fuerint reliq; semis mei ad videndā claritatē hierlm̄. **T**orre hierlm̄ ex saphyroz 7 smaragdo edificabūt. et ex lapide p̄cioso oīs circūit' muroz ei'. **E**x lapide candido 7 mūdo oēs platee ei' sternent. et p̄ vicof ei' alleluia cātābūt. **B**ndit' dñs q̄ exaltauit eā: vt sit regnū ei' in secula seculorū

A sup̄ eam. Amen. **C**XIII
Et summ̄ati sūt sm̄ōes tobie.
Et postq; illūiat' ē tobias viric

annis q̄dragintaduob;. 7 vidit filios nepotū suoz. **C**ōpletis itaq; annis centū duob;. sepult' est honorifice in ininiue. **Q**uināginta nāq; 7 sex annoz lumē oculoz amisit: sexagenari' dō recepit. **R**eliquū dōvite sue ī gaudio fuit. 7 cū bono p̄fectu timoris dei prexit ī pace. **I**n hora aut̄ mortis sue vocauit ad se tobīā filiū suū 7 septē iuuenes filios suos nepotes: dixitq; eis. **P**rope erit interit' ininiue. **N**ō enī excidit verbū dñi. et fr̄es n̄ri q̄ disp̄si sunt a terra isrl: reuertēf ad eā. **D**is aut̄ deserta terra ei' replebit. et domus dei q̄ in ea incēsa est itez reedificabit. ibiq; reuertēf oēs timētes deū. **E**t relinquet gētes idola sua. 7 veniet ī hierusalē. 7 inhabitabūt in ea. 7 gaudebūt in ea oēs reges terre adorātes deū israel. **A**udite ḡ filij mei p̄rem v̄rm. **S**eruite dño in veritate. 7 inq̄rite vt faciatis que placita sunt illi. **E**t filijs vestris mādāte vt faciāt iusticias 7 elemosynas vt sint memores dei. et benedicat eū in oī tpe ī veritate 7 in tota virtute sua. **N**ūc ergo filij audite me. 7 nolite manere hic. **S**z quacūq; die sepelieritis matrē vestrā circa me ī vno sepulcro. ex eo dirigite gressus v̄ros vt creatis hinc. **V**ideo enī qz iniquitas eius finē dabit ei. **F**actuz est aut̄ post obitū m̄ris sue tobias abscessit ex ininiue cū vxore sua et filijs et filiozū filijs. et reuersus ē ad soceros suos. **I**n uenitq; eos incolumes. in senectute bona. et curā eoz gessit. **E**t ip̄e clausit oculos eoz. et omnē hereditatē domus raguelis ip̄e p̄cepit: viditq; quintā generationem filios filioz suoz. **E**t cōpletis annis nonaginta et nouē in timore domini cum gaudio sepelierūt eum. **D**is autem cognatio eius. et oīs generatio eius in bona vita 7 in sancta cōuersatione permansit. ita vt accepti essent tam deo q̄ hominib; et cunctis habitantibus terram.

ExPLICIT liber Tobie.